

ג/32 סט' ק ד ל

מישיבה ל ועדת החינוך והתרבות, שהתקיימה ביום ד',
יב' במרץ ב', תשי"ד - 17.3.54
בשעה 08.45

ב כ ה ד:

- חברי הוועדה: ש. פרסיץ - היו"ר
- ח. בוגר
- א. ברמן
- ש. כפרית
- א. כלפון
- י. סטילנסקי
- א. רזיאל-במור

הוועדה:

- ד"ר אבידור - סגן המנהל הכללי של משרד החינוך
- סר שריד
- מר פרלמן - ראש שירותי הסודיעין (לסעיף ג' בלבד)
- ס. אונג
- ס. גרם
- ז. בן-יעקב
- ק. כהנא
- ד. באר
- ד. גברי
- י.ש. רוזנברג
- א. דיטלט

ב ע ו ו ד:

סדר-היום:

- א. תשובות מפני נציגי משרד החינוך על שאלות חברי הוועדה, בקשר לדיונים על תקציב משרד החינוך.
- ב. טקירה על בתי-ספר יסודיים במושבי-עולים.
- ג. תקציב "קול-ישראל".

=====

היו"ר ש. פרסיץ:

אני פותחת את הישיבה. נשמע עתה מפני ד"ר אבידור
משר שריד תשובות על שאלות החברים.

ד"ר אבידור:

אני רוצה לסיים את הערותי לגבי בתי-הספר
התיכוניים. השנה הגדלה התמיכה לבתי-הספר
לכיתה בתקציב המוצע. אנו מבינים שאין זו תמיכה ספיקת ודנית עתה
כיצד להגדיל את עזרתנו לבתי-הספר התיכוניים.

א. כלפון:

מהי ההוצאה על כל כיתה בית-ספר תיכון?

ד"ר אבידור:

התקציב המשוער של כל בתי-הספר התיכוניים
מגיע ל-4,500,000 ל"י. את ניקה בחשבון שקיימות
כ-800 כיתות תיכוניות, כולל כיתות המשך, הרי ההוצאות לכל כיתה
מסתכמות בערך ב-5,000 ל"י. הוצאות לכיתה-יטוד מגיעות ל-2,700 ל"י בערך.
אך אין זאת מותר שזהו כל ההוצאה, מפני שלא כללנו בזה את ההוצאות
של הרשויות המקומיות על בתי-הספר היסודיים, ואילו 5,000 ל"י המוצאים
על כיתה בית-ספר תיכון אין מוסיפים כסף משום מקור אחר.

היו"ר ש. פרסיץ:

ועדה לבתי-הספר התיכוניים קבעה בשתקד פה-מחד,
שהליך בבתי-הספר התיכוניים ירוד מאוד.
לכן אין להתחשב בזה מה הן ההוצאות לכיתה תיכונית כיום, אלא יש לרמות
מה יריכה להיות ההוצאה על כיתה תיכונית ראויה לשמה. למעשה, את אותו
הדבר אפשר לומר גם לגבי בתי-הספר היסודיים, כי רק בערים ובמושבות
הוותיקות קיימים בתי-ספר יסודיים הראויים לשמם.

א.ס.

ד. ר. אבידור:

בגימנסיה "הרצליה", למשל, 92% מתקציב בית-הספר מוצאים על סיכורות החורים. אין

להניח שהסכב יותר טוב מבתי-ספר אחרים.

סיוע המדינה לבתי-הספר התיכוניים צריך להיות יותר גדול, אבל אין עוד הצעה מנין ניקח את הכסף הדרוש לזה.

אשר לדברי הה"כ ריטלט על התמיכה לבתי-הספר

התיכוניים, אני רוצה לומר שמשרד החינוך נוטה אף הוא ללכת בדרך זו ובמתן הסיוע להעדיף את בתי-הספר התיכוניים העירוניים על-פני בתי-ספר תיכוניים אחרים.

הה"כ נצר הדגישה בדבריה שאריך להגדיל את

התקציב לחינוך המסללים, לבתי-ספר לנוער עובד ולבתי-ספר תיכוניים של ערב. מנחנו מוכנים להגדיל את התקציב בכל סעיף וסעיף, אבל נשמלת השאלה: מנין?

טוב היה לו נתנו לנו עצות בגבולות התקציב הקיימים. לפי שעה הניעו חברי הוועדה רק הצעות שמחייבות הגדלת התקציב, פרט הה"כ מונה ודזיאל-נאור

שהיקטו על התקציב הגדנ"ע. בקשר לתקציב זה אמרתי כבר שתקציב הגדנ"ע

לחדשים נובמבר - דס הועבר אלינו ממשרד הבטחון ולא היה לנו כל חלק בהרכבתו. תקציב הגדנ"ע מחודש אפריל ואילך עובד כבר על-ידי משרד החינוך.

לא כל פעולת הגדנ"ע הועברה למשרד החינוך, אלא רק פעולות הגדנ"ע בבתי-הספר התיכוניים, חקלאיים ומקצועיים, ואפילו כגון מנחנו מקבלים

עזרה מהצבא בנרות טחנה אימונים מרכזי, סיוע לאוגיות שובים בתוך בתי-הספר, ומחנות אימונים למסכ"פים. פעולת הגדנ"ע שהועברה למשרד החינוך מקיפה

כ-10,000 בני-נוער והיתה לנו ברירה להקציב לגדנ"ע תקציב של 500,000 ל"י, או להטיל את מיסון הפעולות על שכמ החורים ולהעלות את שכר-הלימוד

ב-50 ל"י נוספים לשנה, או לאסמס את החינוך הגבוהי. כיום, כיתה תיכונית מקבלת שתי שעות אימונים או פעולות אחרות במסגרת הגדנ"ע לשבוע, ויסנט

80 מדריכים ב-50 משרות. ברמיית שנת השט"ו נגדיל את מספר המשרות עד 80.

היות ורוב המדריכים הם תלמידי האוניברסיטה והטכניון וזוהי להם עבודה מרעית, לא העבנו להם סטאטוס של מורים, והם עובדים לעת עתה 30 שעות בשבוע ככל מורה אחר ומקבלים משכורת של מורה לבתי-סנסך. אנו נסנעים

מלהעניק למדריכים סטאטוס של מורי התעמלות, כל מורים אלה מלמדים רק 24 שעות בשבוע.

כידוע, אלו חילופי-גברא בפיקוד העליון של הגדנ"ע וכיום מבטיח לנו הצבא עזרה ביד רחבה יותר מאשר קודם.

פעולת הגדנ"ע שנמצאה בידי משרד הבטחון מקיפה כיום כ-2,000 בני-נוער עולה ועובד, וקיים שיתוף-פעולה בין חלק זה של הגדנ"ע לבין לשכת-הנוער.

מנחנו מרויב עתה את פעולותיו גם על כיתות ח' של בתי-הספר היסודיים ומקיים "מבצע התערות" על-ידי זה שמעביר כיתות ח' מישובי עולים, על

טוריהן, למחנות צבא מיוחדים לתקופה של חודש ימים וקקנה לילדים אלה יסודות של אזרחות טובה. זהו מבצע חינוכי חשוב מאוד, שנעשה עד כה ללא

שיתוף-פעולה מנחנו, אבל החל משנה זו גם מנחנו נשתף פעולה.

ז. סטילנסקי:

אם ניקח את הוצאות על כל כיתה, המגיעות ל-5,000 ל"י ונחלק אותן למספר המנוצע של תלמידים בכל כיתה,

נראה שעל החורים לשלם באופן ממוצע כ-233 ל"י שכר-לימוד לשנה. נשאלת השאלה מה ברירה המדינה לעשות כדי להקל את המעטטה המוטלת על שכמ החורים.

היו"ר ש. פרטיץ:

אין לצאת מנקודת-המוצא של הסכב הקיים, מפני שבתי-הספר התיכוניים אינם עובדים כיום על הרמה הדרושה.

ז. סטילנסקי:

אבל בפנב הנוכחי יש להקל על החורים המסלמים שכר-לימוד גבוה, ואני חושב שהקצבה נוספת של 200,000 ל"י טעט המדינה לשם חלוקת סטיפנדיות היתה פותרת כמעט את כל בעיית שכר-הלימוד.

ח. בוגר:

בעיית בתי-הספר התיכוניים לא תסמב פתרויה על-ידי כסף בלבד, כי בבתי-ספר אלה קיים חוסר מוחלט במורים, ואם אין מורים, אין כל תועלת בלימוד הטוב ביותר. בקשר

לזה אני רוצה להזכיר את ענין סט-ההכנסה, מפני שמורים אינם רוצים לעבוד שעות נוספות הואיל ועליהם לשלם משכר השעות הנוספות סט-הכנסה בגובה של 50%.

או.

ח. בוגר:
גם הוספת-היוקר מטבכת מאד מת בעיית התקציב
בבית-הספר, כי שכר-הלימוד נקבע בתחילת השנה,
אבל מאד-כך באה עליה-מחירים והוספת-היוקר.

ד"ר אבידור:
לדברי חו"כ סטילנסקי אני רוצה לומר, שבשנת
התקציב הבאה לא דמינו כל אפשרות לתת סיוע
לכל ענפי החינוך. היתה הגבלה ניכרת בתמיכה לבתי-הספר היסודיים.
ניסינו לעזור קצת גם לחינוך הגבוה. גילו הסדינה היתה מוסיפה לתקציבנו
עוד 500,000 ל"י, דעתנו היא שרק חלק קטן מזה צריך היה להנתן לסטיפנדיות,
מפני שלשנת הלימודים הבאה מובטחות כ-4,000 סטיפנדיות, יחד עם קרן
הסטיפנדיות של הסוכנות המוקדשת ליוצאי מדינות-המזרח, בבתי-ספר תיכוניים
עירוניים וגם בתי-ספר קטנים שכר-הלימוד הוא בערך 150 ל"י לשנה,
והלימוד המקבל סטיפנדיה כמעט ואינו צריך לשלם שכר-לימוד. צריך רק
להגדיל את ערך סטיפנדיות. והתכנית לקדמת השנה הבאה היא: כל סטיפנדיה
תהיה בת 100 ל"י. את הכסף הנותר היינו מקדישים להרחבת בתי-ספר
תיכוניים עירוניים קיימים ולפתיחת בתי-ספר עירוניים נוספים. בירושלים
אין אף בית-ספר תיכון עירוני אחד, ומהורים שאינם יכולים לשלם שכר-לימוד
בגובה של 300 ל"י נשללת כל אפשרות לשלוח את בנם לבית-ספר תיכון.
הוא הדין בחיפה. על-ידי כמה מאות אלפי לירות היינו יכולים לעודד
את הרשויות המקומיות לפתיחת בתי-ספר תיכוניים עירוניים.

א. רוזאל-בגור:
האם משרד החינוך מתכוון להקים בתי-ספר
תיכוניים עירוניים בירושלים ובחיפה?

ד"ר אבידור:
ברובנו לעודד הקמת בתי-ספר תיכוניים
במחוזות. שר החינוך מתכוון להקים ועדים
סייעים מחוזיים ליד המפקחים המחוזיים, אשר יטפלו בהנחלת הלשון
ובהקמת בתי-ספר תיכוניים במחוזות. הקמת בתי-ספר כאלה תעזור בעיקר
לישובי עולים.

על גיית מורים לבתי-ספר תיכוניים דובר כבר.
נעשים נסיונות להבטיח מורים לטבע. באוניברסיטה העניקה עד עתה רק
תואר B.A., אין ל-B.Sc. כדי לקבל תואר למדעי הטבע צריך ללמוד באוניברסיטה
4 שנים, וסטודנט הלומד מספר שנים זה מתכחה כבר בשש שנים וינינו
מסכים ללכת להוראה. מתנהל עתה משא-ומתן עם האוניברסיטה והפקולטה
למדעי הטבע עומדת לקבל הטלטה בדבר הענקת תואר B.Sc. לאחר 3 שנות לימוד,
מתוך מטרה שאנשים להם יוענק תואר זה ישמשו מורים בבתי-הספר התיכוניים.
סטודנטים שירצו להיות מורים לטבע יידרשו להתמחות לא במקצוע אחד, אלא
ב-3 מקצועות לפחות, כסובן בשש בו ללמוד. יתכן שבמורה זו ימצא פתרון
למחסור במורים לטבע.

היו"ר ש. פרטיץ:
בבתי-ספר למורים נמצאים כיום 2,090 תלמידים.
מה תועלת בלימודים משך שנתיים, אם לאחר
שש-ו-יחמ עם משרד הבטחון שבחורות אשר טיימו בבית-ספר למורים לא
תיקדמה לשירות מבאי לפני שמלאו להן 26 שנים, כדי שתוכלנה שנים
מספר לפני הצבא לעבוד בתור מורות. אשר לבחורים, אין לקבל לסטינדר
תלמידים שלא טיימו לפני כן את שירותם המבאי.

ד"ר אבידור:
בין 515 סטיימי סטינדרים השנה ישנם כ-40 - 30
גברים, אבל רובם מן ההתיישבות העובדת או שעברו
כבר את גיל הגיוס. בין הבנות ערכנו עתה ספקד ורמינו שמתוך כ-450
בנות רק 100 או 150 צריכות ללכת לצבא. השאר, או בשוואות או פטורות
מגיוס מטעמי בריאות. הצבא מוען לכל בוגרי סטינדרים נרתמים מיד אחר
גיוסם להוראת עברית. תועלת כפולה נובעת מזה, כי אלפים רבים לומדים
בצבא את יסודות השפה העברית וחוץ מזה לא כל בוגרי הסטינדרים היו בחייהם
המזרחיים עוסקים בהוראה. אבל מכיוון שבצבא הם סלפדים, הרי על-ידי
זה גם מתקדמים למקצוע ומשלימים בו גם אחרי השחרור. הצבא מקיים
שגי סטינדרים ומשתקד למדו בהם 150 תלמיד. אנו רואים בזה ברכה רבה,
כי אנשים שלפני הצבא לא התכוונו לעסוק בהוראה, הלכו לסטינדר במסגרת
הצבא. הצבא מוכן אף להגדיל את רשת הסטינדרים, אלא שיש לו מחסור במורים,
וגם מנחנו מיננו יכולים לעזור לו בזה.

א.ו.

היו"ר ש. פרטיץ:

כמה מורים נחוצים לנו, כדי להשתארר סן הנסושות במערכת החינוך? מהו הגידול הטבעי המסוער במת-הספר היסודיים ב-3 המנים הבאות, בלי לקחת בחשבון את העלייה?

ד"ר אבידור:

5 המנים הבאות הן בודדתי הקשות ביותר. אף ללא עליה נוספת נהיה זקוקים כל שנה ל-800 מורים נוספים. כמחציתם לשנתיות הבאות בוכל כנראה לקבל סן הסטינרים, וחלק סן האוניברסיטה. בקרוב נתחיל גם לנהל סט-ווחסן עם סרכז הסמדרות המורים כדי לבטל את הסמרה של 24 שעות ולהפכה לסמרה של 30 שעה לשבוע. במסך זה נוצר אבסורד, כי בזמנו ליסוד הסמרות 30 שעה בשבוע ומספר שעות זה נחשב לסמרה שלמה, אן במקופה של חוסר-עבודה ולסרות ראובן של הסורות הורדנו את מספר השעות ל-24, ומה שבעה סמוך כפייה של זמן הפך לפריבילגיה. ידון אלפי סורות הסמרות רק 24 שעות בשבוע, וזמנו סבורים שהעלאת מספר שעות לסמרה תפתור בפידה מה את בעיית החסור המורים לשנתיים הבאות. אולם זמנו דואגים כבר לעתיד הרחוק יותר. זמנו רוצים לפתוח בתעמולה רחבה בסחנות השחרור של הזבא, כי הזבא פולט מדי שנה בשנה מאות בוגרי סטינרים שלא חשכו לעסוק בהוראה, ויחכן שבמסעות התעמולה אפשר יהיה לסווק אותם לרשת החינוך.

היו"ר ש. פרטיץ:

האם הסיכות / מנעו מסידור החינוך את העלאת מספר שעות ההוראה של הסורות ל-30 שעה בשבוע הן כמלה שניתן להתגבר עליהן? - כי אם אין כל תקווה שהמורים יבצעו זאת, לא כדאי לסווק על זה.

ש. גפרית:

הינה הוחזרו למערכת החינוך 700 מורים בלתי-מוסמכים. האם לקראת השנה הבאה טמכוזנים להעניק להם סמיכות?

ד"ר אבידור:

הגבול בגישה להעלאת מספר שעות ההוראה של הסורות הוא בזה, שקודם דיברנו על בעיה זו מבחינה תקציבית, ונאילו עתה הגישה היא מבחינת חסור בכוח-אדם.

כיום ישנם ברשת החינוך כ-4,000 מורים בלתי מוסמכים. יחד עם הסמדרות המורים זמנו מסתדלים להתגבר על הופעה זו. מורים אלה מקבלים סיכות שונה סזו של מורים מוסמכים. סרכז המורים עומד לשלוח למורים אלה אזהרות חסורות שאם לא ישלסו בעתיד הקרוב, הרי הוא ינער את חזנו מהם. כאשר אמרתי קודם שנהיה זקוקים כל שנה ל-800 מורים חדשים לקחתי גם בחשבון שמדי שנה בשנה נוצים מרשת החינוך כ-200 מורים בלתי-מוסמכים.

סך שקד ענה לפני שבוע לשאלתה של זמ"כ רזיאל נאור, שלפני דעתו הפרטית יש להפטיק את השידורים בלועזית. זמאי באמת דעתו הפרטית בלבד, כי מסרד החינוך חושב שיש להמשיך עוד בשידורים אלה, כי אם לא - נשאלת השאלה מדוע להתיר קיומה של עמונות לועזית אן לא שידורים בלועזית. (א. רזיאל-נאור: כי השידורים הם מסלתיים.)

סך שקד אמר שכ-600 מורים עומדים בחינוך למבוגרים בתור עבודה נוספת. אבל ישנם כ-100 מורים, והם הגרעין של חבר-מורים זה, שזו להם מלאכה יחידה ובעיית העמדם של אותם 100 מורים מדגיגה מותנו ואת סרכז המורים הרבה מהם. גם הסטטוס של מורי במת-הספר היסודיים זמנו ברור כל-כך. להלכה יכולה הכנסת לקצץ בתקציב במת-הספר היסודיים ב-10,000,000 ל"י ובסקרה כזה, החל מהאחד באפריל, לא נוכל לשלם סיכות לפחצית המורים. נכון שהכנסת לא תעליה מעד כזה, ספני יחד עם זאת היתה כריכה גם לשנות את חוק החינוך חובה. אם פעם יחליטו לקצץ בתקציב לחינוך מבוגרים נאלץ לפטר את אותם 100 המורים. זמחנו גם הודענו להם שהתחייבותנו להעסיקם היא לשנת כספים ולא לשנת לימודים. זמנו מוכרחים לטכס ענה ולמנוג דרך כיצד לתת למורים נאמנים אלה איזה יהוא בסחון שלא ישארו בלי עבודה במסע שנת לימודים. זמחנו מתייעצים עכשיו עם היועצים המשפטיים כדי למנוג דרך חוקית לפתרון הבעיה. זמחנו גם זמנו נותנים למורים אלה קביעות.

ג.ו.

היו"ר ש. פרטיץ:

האם ישנו קושי בהעברת תקציב משרד החינוך
לשנת הכספים של הממשלה?

ד"ר גבידור:

בפשר להוסיף לתקציב, שהוא לתקופה ממפריל
עד המפריל הבא, סכומים ל-100 מורים לתקופה
האחד במפריל עד האחד בספטמבר.

חה"כ גברי שאלה על החוק להנהלת הלשון.
קיבלנו כבר הערות מרוב המשרדים הממשלתיים על חוק זה וזר החינוך חושב
להגישו לממשלה תוך שבועות אחדים.

חה"כ גברי שאלה לפי מה בחרנו באותם 35 ישובים
בהם יוקמו ספריות-יסוד. רשימת הישובים המופיעה בדברי האסדר לתקציב
מינה נכונה. משתקד, סמוך הסכום ויעול, בוטלה היחידה של ספריות ומספרנות,
שהיתה קיימת במשרד החינוך. כאשר אחד העובדים של המשרד בנובמבר השנה
להכין את רשימת הישובים בהם יוקמו ספריות, כי רשימה זו נדרשה לדברי
האסדר, הוא לקח את 35 הבקשות הראשונות לספריות, שהיו מובנות בתיק,
וסמוך זה הרכיב את הרשימה. הכוונה היא שהתקציב שהוקצב בסעיף זה
יספיק להקמת ספריות ב-35 ישובים ומבחנו סמוך כל הבקשות שהוגשו לנו,
נבחר את המקרים החופיים ביותר.

אשר לחינוך שמייעתי-חזותי למבוגרים, קיבלנו
בשבוע שעבר ידיעה שארגון הנשים "צייטס" בארצות-הברית שולח לנו בסתיו
אוסף הסותקן כן שיש בו מקום לספרים, לספרים, לתערוכות ופמטפון.

שאלה

הגב' פרטיץ/מדוע הוקטן תקציב של המחלקה
להנהלת הלשון, האם צרכיה נוספים? גם התקציב לא הוקטן וגם הרכיב לא
נוסח. התקציב לשנת 1953/54 המופיע בספר התקציב אינו הסכום האפקטיבי
שהוצא, כי חלק גדול ממנו התקפה על-ידי משרד האוצר. בשנת הלימודים הבאה
אנו רוצים להעביר את עיקר הפעולה לרשויות המקומיות, כפי שזה נהוג
לגבי החינוך היסודי. בחוק הנהלת הלשון מציע שר החינוך הקמת ועד תרבות,
בהקבלה לוועד החינוך, ובין הוועדות שתפעלנה ליד הוועד תהיה גם ועדת
הכספים.

חה"כ ברמן שאל שאלה בקשר לתקציב "ידוסי". ההגדלה
ה-5,000 ל"י משתקד ל-71,000 ל"י השנה אינה מפורזת, לא רק בהחשב
באורה החגיגית גם קיבלה הכנסת את החוק, אלא גם בגלל הטיבה מסכום זה
מפעיל סכומים הרבה יותר גדולים בארץ - מתקציב הסוכנות והקרן הקיימת -
ובחוק-לארץ. בלי אותם 71,000 ל"י לא נוכל להפעיל כספים אחרים.

היו"ר ש. פרטיץ:

אני חושבת ש"יד וסי" שייך גם למשרדים אחרים,
ותקציבו צריך להיות מחולק באופן פרופורציונלי

בין כל משרדי הממשלה.

ד"ר גבידור:

הכנסת החליטה ששר החינוך אחראי לביצוע
החוק של "יד ושם" ולכן גם אמוד תקציב המפעל

למשרד החינוך.

לשאלתו של חה"כ ברמן - שר החינוך צריך
לסנות את פועלת "יד ושם", אבל מספר הבקשות להתקבל לפועלת הוא כה רב,
עד כי השר החליט להיוועץ בענין זה עם הנהלת "יד ושם", ובימים הקרובים
בוודאי יקבל החלטה בדבר הטינוי. הבעתי בפני שר החינוך את חששותי
ל"חה"כ ברמן ילא כל הצדדים יהיו סיווגים בפועלת.

בתקציב תרבות למיעוטי לא רק שלט הלה הקטנה,
אלא ישנה אף הגדלה, כי בשנת 1953/54 כמעט כל התקציב שהיה בעיף זה
הוקפא. עד כה כל הסכמים בעיף זה הוצאו לתרבות למבוגרים, לקורסים לעברית
בעיקר. עתה ישנה נטיה להרחיב את סגרת הפעולות ולשלב אותן עם המחלקה
להנהלת הלשון לעולים, אבל קשיי השפה גורמים לכך שקיימת מחלקה נפרדת.
השנה נתנו תמיכות ל-3 מועדונים העוסקים בפעולות תרבות ושילמנו את
מסכומת המורים שלימדו עברית בין המבוגרים.

ד"ר אבידור:

עתה בראוני להעיר הערות מספר לדבריהם של בנימי מסדר החקלאות והעבודה.

ב-1 לאפריל 1953 הועברו בתי-הספר החקלאיים

והמקצועיים למשרד החקלאות ולמשרד העבודה. הסכסכו לכך, אך לא הילטנו עם זאת אין לנו סבירים עד היום שמכחינה חינוכית זה היה ראוי. בכל המראות התפתחו בתי-הספר החקלאיים ליד משרד החקלאות והועברו אחר-כל למשרד החינוך. לנו נאמר שהעברה היא ארעית ותביא ברכה מבחינה חקלאית. אין עדיין הוכחה שהדבר הוא באמת כן. דעתנו היא שמכחינה חינוכית ההעברה לא הביאה לידי שיפור ושר החינוך טבור שהחלטות שלו יותר מאשר נתאמתו. שמענו, שאין נהירה לבתי-הספר החקלאיים. משרד החקלאות נוקט עתה באמצעים תעסוקתיים רבים מאד כדי להתגבר על כך, והתעסוקה בוודאי תביא תוצאות, אך אי-אפשר לשפוט כבר עתה, לאחר שנה אחת. לפעילה, ההבדל במספר התלמידים בכיתות ט' והעלה בבתי-הספר החקלאיים. בשינת תשי"ד לעומת שנת תשי"ג סתבטא ב-250 תלמיד בלבד. הטעם הוא שבכל העולם אינה קיימת נהירה לבתי-הספר החקלאיים.

אפס ג. לבית-הספר היסודי הריכה להיות

השפעה חינוכית על הילד שירצה אחר-כך ללכת לבית-ספר חקלאי, אבל לא יעשו זאת בזרה זו שיקחו את תלמידי כיתות ח' ליום בוודש לבית-ספר חקלאי. יתכן מאד שהקמת בית-ספר על-יסודי לא קטן, שבו כל התלמידים ילמדו יחד בשך שנה אחת ורק לאחר זאת יפרידו בין המגמות השונות, היא הפתרון הנכון. במקרה כזה ישנה גם אפשרות של העברה מסוגה לטובה ושל הכוונת הילדים. יתכן גם שיש לאפשר לבוגרי המגמות החקלאיות לרכוש תעודות בגרות, שמענו אחרול מפי מר שור, שילדי כפר ויתקין רוצים לקבל תעודות-בגרות ובמקרה כזה אף הסטיפנדיות הגדולות ביותר לא יסככו אותם לבית-הספר החקלאי. הקמת בית-ספר על-יסודי גדול ומשותף לכמה מגמות תביא לידי חסכון. מסור לנו להקים בתי-ספר קטנים ומסור שבישוב לא גדול כמו רחובות, יהיה גם בית-ספר היכון, גם בית-ספר חקלאי וגם בית-ספר מקצועי. בניסוחיה "הרגליה", לכשל, המגמה החקלאית התחילה רק הכיתה ששית ואילו עד כיתה זו לא הייתה חלוקה למגמות. במגמה החקלאית היו המורים השונים ביותר מכל בית-הספר ומסיבה זו תלמידיה רבים נסככו למגמה החקלאית.

הינו"ר ש. פרטיץ:

י-נת כיום 4 בתי-ספר חקלאיים ממשלתיים.

האם בשלושה מהם, פרט לבית-הספר בבאר-שבע,

ישנה אפשרות להקים בתי-ספר כולליים?

ש. כפרית:

הרעיון של הקמת בתי-ספר כולליים הוא יפה מאד

ובוודאי גם יעיל, אבל לבתי-ספר כאלה אפשר

להקים בריכוז גדול של ילדים, כדי לא לפתוח כיתות קטנות.

האם יש תימונ בין משרד החינוך לבין משרד

החקלאות ומשרד העבודה בשטח החינוכי?

שאלתי אחרול את מר רגב מהי מידת התערבותם

במוסדות לעבריינים אעירים. האם יתכן שיהיו בארץ מוסדות שמפקח או מורה

מטעם משרד החינוך אינו מבקר בהם?

י. ספילנסקי:

בוודאי ישנו צורך בתימונ בין המשרדים השונים

בשטח החינוך וקיימת גם אפשרות לקיימו.

אני טבור שהפרדת בתי-ספר חקלאיים ומקצועיים ממשרד החינוך הביאה ברכה,

כי למשרד החינוך ישנה עבודה רבה מאד בשטחים שהוא עוסק בהם עתה. אילו

בתי-הספר החקלאיים היו נשארים בתחום פעולתו הם לא היו

מתפתחים כשם שהתפתחו במשרד החקלאות. משרד החינוך לא יכול היה להקציב

לחינוך חקלאי תקציב של 900,000 ל"י ואילו היה מקבל סכום זה היה בוודאי

מקדיש אותו לבתי-הספר היסודיים. מוטב, אם כן, שמשרד החינוך ירכז עתה

את פעולתו סביב בתי-הספר היסודיים, התיכוניים והגבוהים, ורק כעבור

שנים מספר יוכל להקיף תחת שליתו גם את בתי-הספר החקלאיים והמקצועיים.

ח. בוגר:

עבודה וחקלאות זהו חלק מהחינוך שלנו
 חייבים לתת לבתי-הספר היסודיים.
 ג בבתי-הספר החקלאיים לינו חוסר חסור בסורים
 ותלמידים אים דוצים ללכת לבתי-ספר אלה בגלל זה. סדר החינוך צריך
 לעזור, אף כי בתי-ספר חקלאיים אינם עוד תחת סרות, והמפקחים שלו
 חייבים לפקח גם על בתי-הספר החקלאיים.
 אשר לנתנת 100 הסורים העובדים בחינוך לסבוגרים,
 מסור למסרד החינוך להשאירם תלויים ועומדים, והוא חייב לשלח להם טשכורת
 עד סוף שנת הלימודים אף אם אין לו תקציב לכך.
 אשר לתרבות, נאמר כאן אשר החינוך ימנה ועדים
 סייעיים ואילו רוב התקציב לפעולה זו יבוא מהרשויות המקומיות. אני רוצה
 להדגיש, כי לא הרשויות המקומיות אלא המדינה מעונינת בחינוך סבוגרים
 ולכן היא חייבת לתת את התקציב לכך.

ד"ר אבידור:

אינני סבור שנת כל בתי-הספר החקלאיים יש
 להפוך לבתי-ספר כוללים. בבית-ספר כדורי, למשל,
 הייתי סביע להגביר את הלימודים ההומאניסטיים. בכפר טילבר לעומת זאת
 הייתי סביע להקים בית-ספר כולל. אני רק חושב מה נעשה בעוד שנה-שנתיים,
 כאשר כל אלה שיפנו לבתי-ספר חקלאיים ידאו גם לקבל תעודת-בגרות.
 אני סבור, שבמדינת ישראל מסור להקים בתי-ספר על-יסודיים קטנים, גם
 בגלל חוסר תקציב וגם בגלל חסור בכוח-אדם. אנחנו צריכים להקים בתי-ספר
 מזוריים, בהם יהיו סיניסום 500 תלמידים ויליד בתי-ספר אלה יכולה גם
 להיות פניסיה. בכל אופן, התחבורה מהבית אל בית-הספר וחזרה תהיה זולה
 יותר כאשר קיום כיתות קטנות בכל ישוב.

מר שריד:

סועצת עמק חפר היא היחידה שהקימה בית-ספר
 מזורי, אבל כפר ויתקין; שהוא הישוב החשוב
 ביותר בגבולות הועצה זו, אינו שולח את ילדיו לבית-הספר המזורי, אלא
 סקיים בית-ספר נפרד בכפר.

ד"ר אבידור:

הפיצול לבתי-ספר קטנים בולט לרעה בעיקר בבתי
 הספר הסקצועיים. מטיבה זו אין גם גיוון
 במקצועות הנלמדים, כי אפשר להגדיל את הגיוון רק אם ישנם
 מאות תלמידים. בתי-ספר סקצועיים קטנים פסולים הן מבחינה תקציבית
 והן מבחינה חינוכית.

קיים תיאום בינינו לבין סירד העבודה ומסרד
 החקלאות, ומפקחים שלנו סקייס את הפיקוח על סקצועות השכלה כללית
 הנלמדים בבתי-ספר חקלאיים וסקצועיים. מולט הבעיה הנוקבת ביותר היא
 את מי יש למנות למנהלים של בתי-ספר אלה. לדעתנו, יש למנות
 לתפקיד מנהל בית-ספר סקצועי מחנך שיש לו זיקה לפלמכה, ולתפקיד מנהל
 בית-ספר חקלאי - מחנך שיש לו זיקה לחקלאות.

אני מסכים עם חה"כ סטילנסקי שכיום אי-אפשר
 להעביר את בתי-הספר החקלאיים והסקצועיים בחזרה למסרד החינוך. מסרד
 לנו שישנה כפילות בפיקוח על בתי-הספר החקלאיים. אני רוצה לציין, כי
 למסרד העברת בתי-ספר חקלאיים למסרד החקלאות העברנו למסרד זה גם שני
 סקקחים.

בקשר למוסדות של מסרד הסעד יש כיוון צורך
 במיאום, ובשבועות האחרונים התנהל משא-ומטן בינינו לבין מנהל מסרד
 הסעד על כל הפעולות המשותפות.

מר שריד:

ברצוני למסור לוועדה כמה נתונים על בתי-ספר
 יסודיים במושבי עולים.

מספר בתי-הספר היסודיים במושבי עולים סביע
 ל-188, בהם לומדים כ-14,000 תלמידים. כ-50% מהמוסדות הם ספלכתיים
 ו-50% נזמדים ספלכתיים-דתיים. במושבי עולים היו הרבה ימדי בתי-ספר
 שהשתייכו לזרמים דתיים, כי המושבים הוקמו על-ידי תבועות דתיות, ועם
 הגמת חינוך סלכתי הפכו לבתי-ספר סלכתיים-דתיים, שבתם לומדים
 6,957 תלמידים ואילו בבתי-הספר הסלכתיים - 7,219 תלמידים.

או.

מר שריד:

רוב בתי-הספר נמצאים במרכזי המושבים:

במרכז, המקיף את מחוז רמלה ומשמרע
מחדרה בצפון ועד מסמיה בדרום ובו ישנם 59 מוסדות; בכל מושבי העולים
בדרום ישנם 54 מוסדות; בצפון הארץ ישנם 41 מוסדות; במחוז ירושלים -
18 מוסדות ובמחוז חיפה - 16 מוסדות.

יש להניח ש-14,000 תלמידים המבקרים בבתי-ספר

במושבי עולים הם כמעט כל הילדים בגיל חינוך חובה הנמצאים
במושבי עולים. הרישום הוא כמעט מלא, מני שמהל בית-ספר במושב מסויים
יודע על כל הילדים הגרים באותו המקום.

בתי-הספר היסודיים במושבי עולים הוקמו יחד

עם הקמת המושבים, בתקופה של העליה הגדולה. המורים שנשלחו לאותם
המקומות קיבלו אז הכשרה מזרזת מאד ואף הגענו לזירוז פכטימלי -
לקורסים בני שבוע או ליבועיים. בעת הקמת בתי-הספר לא היו שם עדיין
בנינים, אלא פחונים או אפילו אהלים. היו גם מקרים שלמדו בחוץ.
לאט-לאט החלו באקמת בנינים לבתי-הספר וכיום הקימה הסוכנות בנינים
ברוב מושבי עולים, כך שמצב הדיור הוא פחות או יותר משביע-רצון.
הבנינים הם סטנדרטיים, בני שני חדרים, עם חדר אמצעי המשמש חדר מורים
וכל-בו. במושבים אחדים דיור זה מספיק בהחלט לשיכון בית-ספר. במקומות
אחרים נוסף לבנין הוקם גם ארץ ארעי. בשנתיים האחרונות החלו גם להקים
בנינים המתאימים לבתי-ספר אזוריים. מועצת באר-טוביה, לחשל, בונה
בית-ספר אזורי בשביל המושבים המרוחקים יותר, נוסף לבית-ספר אזורי
הנמצא בתוך באר-טוביה. בסיכום אפשר לומר, שמצב הדיור במושבי עולים
אינו רע כל-כך לעומת הדיור במעברות, שבהן לא הוקם אף בנין אחד למטרות
בית-ספר.

הינר ש. פרסיץ:

בנינים כפוי הסוכנות הקימה במושבי עולים
ישנם גם במעברות.

מר שריד:

במעברות ישנם לפעמים בתי-ספר גדולים מאד
ולכן הבינינים הקיימים אף פעם אינם יכולים

לענות על הצרכים.

שלוש בעיות המודות קיימות בבתי-ספר במושבי

עולים: א) הבעיה היסודית וחמורה ביותר - לחה"כ בוגר תמיד מזכיר אותה -
היא בעיית מחסור במורים. ב) הבעיה השנייה זהו העדר ביקור סדיר של
הילדים, ויתכן מאד שתופעה זו קשורה בחוסר מורים ובעיקר מורים מתאימים.
ג) קיום בתי-ספר קטנים וכיתות שהמוצא בהן הוא 17 תלמידים לכיתה.
אפשר לומר שחלק מהמורים שהוכשרו בקורסים
מזרזים כבר נשר. אם משווים את מצב המורים כיום למצב שהיה שורה לפני
שלוש, ארבע שנים רואים שישנה השתפרות מסויימת. חלק מהמורים שעברו
קורסים מזרזים וממשיכים ללמד התחילו להשתלם, בעיקר אלה שביניהם
הסמוכים למרכזי השתלמות שהוקמו על-ידי הסתדרות המורים. ישנם מורים
שכבר ניגשו לבחינות, ואני רוצה לציין תופעה חשובה, שאלה שנכשלו בבחינות
התחילו לכתוב לנו מכתבי עירעור. אין לומר שמצב המורים במושבי עולים
הוא שביע-רצון. אילו יכולנו מתוך 505 מורים התלמידים כיום במושבי
עולים להביא לפחות 150 מורים ותיקים ומוסמכים, אנשים שכבר היכו שרשים
בארץ, היו פני הדברים משתנים מהקצה אל הקצה, כי המורים הותיקים היו
קולטים את המורים האחרים. אילו בכל בית-ספר היה יכול להמציא לפחות מורה
אחד שהוא אישיות מבחינה פדגוגית ואיבורית, הוא יכול היה להפוך את
בית-הספר למוסד חינוכי ראוי לשמו.

בענין זה התחלנו לנהל עכשיו משא-ו-מתן עם

מרכז המורים ואמרנו לחם ולשנת הלימודים תלמ"ו חייבים אנו לשלוח
למושבי עולים לפחות 200 מורים ותיקים, בעלי ניסיון והשכלה. עלי להודות,
כי מרכז המורים טכיר בחשיבות הענין ואין בינינו הילוקי-דעות. אנחנו
הצגנו את הדבר בעיה לאוטומטית ובטחונות, קודם-כל כבעיית קיומה של ההתיישבות
הזאת. מרכז המורים הכריז עכשיו על חודש הסברה מזרזת בין ליבור המורים,
והוא קורא למורים הוותיקים ללכת לנגב ולצפון. מרכז המורים הטכים לכך
שהליכת המורים למושבי עולים תהיה מתוך התנדבות, אבל גם קדימתו
לליבור המורים לא תשא פרי, יתכן שנצטרך לכפות על חלק מהם את
ההליכה למקומות המרוחקים. הנצב ביטח זה חייב להשתנות, אם מורה חייב
ללכת למושבי עולים ולא הטכים - יש לפטר.

או.

אינני חושבת שמדיניות כזאת תצליח במלנו. הסורים
בירושלים העדיפו להפסיק עבודתם מאשר ללכת לנגב.

היו"ר ש. פרסיץ:

מר שריד:
כיום אין מקומות פרנסה כרוביהם כל-כך בארץ
והסורים אריכים לפרנס את משפחתם. בכל אופן,
המצב בטושבי עולים טוברח להשתנות, כי לא יתכן שיהיו שם רק סורים בלתי
מוסמכים. יתכן שגם טורה היה הולך למושב עולים לתקופה מסוימת יותר,
טועם את טעם היצירה, ואם ישנם בו תחנכים הדרושים, היה גם הופך לאישיות
ציבורית, הרי לא היה נכסף כל-כך לשוב העירה.

התחלנו עכשיו באמצעות תנועת המושבים בטשא-וסמן
בלתי רשמי עם משרד הבטחון והטכ"ל, כדי לנסות ולרמות את אגן הצבא יכול
לעזור לנו בגיוס סורים לישובים המרוחקים מהמרכזים. הפתרון הטוב ביותר
היה בזה שהצבא היה מגייס את הסורים החייבים בשירות צבאי ושולח אותם
למקומות הללו. ידענו שאם נפנה למשרד הבטחון באופן רשמי לא יעלה בידינו
לשדלו. לכן פנינו דרך תנועת המושבים, אבל התשובה היא לעת עתה שלילית.
הנימוק לכך פשוט מאוד. הצבא היה משוכנע כל הזמן שקיים עודף סורים ברשת
החינוך, ומילוי הוא נחנק טמש מחוסר כוחות-הוראה, וטובן לקלוט את העודף
הזה. כאשר פנינו אליהם וביקשנו שישלחו לבתי-הספר שלנו את הסורים הטובי ימים
מוסדות הצבא לא הסכימו כטובן.

הייתי מבקשת לקבל נתונים על כך כמה כיתות
במושבי עולים אינן סכילות יותר מ-17 תלמידים.
במושבי עולים ישנן בסך הכל 958 כיתות ו-505 משרות סורים. בראוני לדעת
מהי כמות הפרו-ורציה האמיתית.

היו"ר ש. פרסיץ:

מר שריד: אביא את המספרים לישיבה הבאה.

בשאלת השאלה איזה פיאוי נוכל לתת לזמנת הסורים
שילכו למושבי עולים. בטשא-וסמן עם מרכז הסורים האיעו לנו שבגדיל
את משכורתם של סורים אלה, אבל אין לנו טבורים שמוטפת של כמה או אפילו
כמה עשרות לירות תוכל למשוך את המורה למושב. הדבר היחיד שאפשר לעשות
הוא להעמיד לרשות הסורים שיכון בתנאים אנושיים, וישנן ידיעות שהסוכנות
טובנה לספק את השיכון. ישנם סורים, אבות לבנים, ואם הילדים כבר מתקרבים
לגיל של בית-ספר תיכון, הסורים לא יוכלו להביאם למושב, כי שם אין בית-ספר
בשבילים. אם, מצד שני, משפחתו של המורה מישאר בעיר נצטרך לתת לו
אש"ל. אם נגיע לידי זה שמספר סורים יהיו טובנים ללכת למושבים, אגן יש
להבטיח להם כל מיני תנאים, נצטרך לעשות זאת, אף כי בתקציבנו מובטחת
רק משכורת הסורים.

היו"ר ש. פרסיץ: האם אין איזו שהיא דורבה בתקציב?

מר שריד: לא. במקרה זה נצטרך להעזר בגורמים אחרים,
ואחד מהם היא מחלקת ההתישבות של הסוכנות,
שגם היא מעונינת בשליחת סורים טובים למושבי עולי.

ה פ ס ק ה

מור-כך רשמה אד.